

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

Seduta tat-30 ta' Gunju, 2010

Citazzjoni Numru. 780/2005

**Alexander u Carmen konjuġi Magro
versus
George u Maris konjuġi Bezzina**

1. Din hija kawża ta' spoll.
2. L-atturi jgħidu illi għandhom biċċa raba' tal-kejl bejn wieħed u ieħor ta' erbatax-il tomna fl-inħawi magħrufa bħala *ta' Sqaq Ġebel Żwejri*, fil-Magħtab, limiti tan-Naxxar, waqt illi l-konvenut għandu biċċa raba' li tmiss ma' dik tal-atturi. Ftit qabel ma nfetħet il-kawża, u l-aktar fil-25 ta' Ġunju 2005, il-konvenut bena kanali u ċaqraq dak li kien hemm b'mod li fixkel il-mogħdija ħielsa u naturali tal-ilma. B'hekk il-konvenut għamel aktar gravi s-servitù li biha hija mgħobbija l-proprjetà tal-atturi għax l-ilmijiet kollha tal-inħawi ma humiex sejr in jieħdu l-mogħdija naturali tagħhom iżda sejr in jispiċċaw kollha fir-raba' tal-atturi u hekk jagħmlu ħsarat kbat u għargħar.
3. Billi qegħdin igħidu illi b'dawn ix-xogħlijiet il-konvenuti għamlu spoll "klandestin u vjolenti", u għalxejn sejħulhom biex iqiegħdu kollox kif kien qabel, l-atturi fetħu din il-kawża u qegħdin jitolbu illi l-qorti:

- 3.1. tgħid illi l-konvenuti, jew tgħid min mill-konvenuti, wettqu spoll kontra l-atturi billi biddlu l-mogħdija tal-ilma;
- 3.2. tikkundanna lill-konvenuti sabiex fi żmien qasir u perentorju jreġġgħu l-mogħdija ħielsa tal-ilma kif kienet qabel; u
- 3.3. jekk il-konvenuti jonqsu milli jagħmlu hekk, tagħti lill-atturi s-setgħa li jagħmlu huma x-xogħlijiet meħtieġa bi flus il-konvenuti.
4. Talbu wkoll l-ispejjeż, fosthom dawk tal-ittra legali tal-14 ta' Lulju 2005.
5. Il-konvenuti ressqu dawn l-eċċezzjonijiet:
 - 5.1. il-konvenuta Maris Bezzina ma hijiex kontradittriċi legittima għax l-atturi mkien ma allegaw illi hija għamlet att ta' spoll;
 - 5.2. l-atturi jridu jagħmlu l-prova tal-interess ġuridiku tagħhom fl-azzjoni;
 - 5.3. fil-meritu, ma hemmx l-elementi meħtieġa biex tirnexxi azzjoni ta' spoll; u
 - 5.4. f'kull każ, il-konvenuti ma wettqu ebda xogħlijiet fir-raba' possjedut mill-atturi.
6. L-ewwel eċċezzjoni tal-konvenuti – dik ta' nuqqas ta' legittimazzjoni passiva tal-konvenuta Maris Bezzina – ma tistax, fil-fehma tal-qorti, tkun trattata bħala eċċezzjoni preliminari għax jekk il-konvenuta kellhiex sehem jew le fl-att ta' spoll li qegħdin jallegaw l-atturi jista' jirriżulta biss wara s-smiġħ tax-xhieda. Il-qorti għalhekk tqis din l-eċċezzjoni aktar 'il quddiem, wara li tkun għamlet apprezzament tax-xhieda.
7. It-tieni eċċezzjoni trid prova tal-interess ġuridiku tal-atturi. Billi din hija azzjoni ta' spoll, u huwa biżżejjed li l-atturi jkollhom pussess jew detenzjoni materjali tal-ħaġa, l-atturi għandhom interess fl-azzjoni ladarba qegħdin jallegaw tfixkil materjali fit-tgawdija tal-art li għandhom f'idejhom. Din l-eċċezzjoni hija għalhekk miċħuda.
8. Ngħaddu issa biex inqisu l-meritu.
9. Wara li żammet aċċess fuq il-post, il-qorti, billi dehrilha li kienet teħtieġ l-għajnuna ta' espert tekniku, b'dikriet tat-28 ta' Frar 2008 ħatret lill-A.I.Ċ. Godwin Abela sabiex igħid jekk ix-xogħlijiet li għamel il-konvenut bidlux il-mogħdija tal-ilma tax-xita lejn l-art tal-attur.
10. Mix-xiehda ħareġ illi tassew illi l-konvenut għamel xogħlijiet li bidlu l-mogħdija ta' ilma tax-xita, b'mod illi

ħafna iżjed ilma minn qabel qiegħed issa jinżel għal fuq l-art tal-atturi.

11. Il-konvenuti qegħdin igħidu illi huma ma għamlu ebda xogħlijiet fuq l-art tal-atturi, u għalhekk igħidu illi ma wettqu ebda att ta' spoll. Madankollu, biex isir spoll ma huwiex meħtiegħ illi l-att jitwettaq materjalment fuq l-art tal-atturi, sakemm l-effett materjali tal-istess att jinħass fuq dik l-art. Fil-każ tallum ix-xogħlijiet li saru, għalkemm mhux fuq l-art tal-atturi, xorta kellhom l-effett li ziedu b'mod apprezzabbli l-kwantità ta' ilma li jinżel b'wied mill-art tal-atturi, b'mod li ħoloq jew għamel aktar gravi s-servitù li din l-art tircievi l-ilma.

12. Għalhekk il-fatt illi x-xogħlijiet ma sarux materjalment fuq l-art tal-atturi ma għandu ebda relevanza għall-għanijiet tal-kawża tallum, u r-raba' eċċezzjoni tal-konvenuti hija miċħuda.

13. Mit-tliet elementi tal-azzjoni ta' spoll imsemmija fit-tielet eċċezzjoni – il-pussess, l-att ta' spoll, u ż-żmien – fadal għalhekk li nqisu l-element taż-żmien, viz. jekk l-azzjoni saritx fi żmien xahrejn minn meta twettaq l-att ta' spoll.

14. Emanuel Bezzina, iben il-konvenuti, xehed illi meta kienu qegħdin isiru x-xogħlijiet kien mar l-attur fuq il-post u, meta ra hekk, ix-xhud mar jagħmel rapport l-għassa tal-pulizija “għax bsart minn xiex sejr in għaddu”¹. Dan kien fil-21 ta' Ġunju 2005. Il-kawża nfetħet fl-24 ta' Awissu 2005.

15. Għalkemm għaddew aktar minn xahrejn bejn il-21 ta' Ġunju 2005 u l-24 ta' Awissu 2005, id-*dies a quo* ma għandhiex titqies li kienet meta nb dew ix-xogħlijiet, ladarba dawn ix-xogħlijiet ma sarux fuq l-art tal-atturi, iżda meta l-effett tax-xogħlijiet inħass fuq l-art tal-atturi. Dan kien meta nfetaħ l-istaġun tax-xita – tradizzjonalment nhar San Bartilmew, fl-24 ta' Awissu – għax kien f'dak il-waqt illi l-art tal-atturi bdiet tbat l-effett ta' dak li sar. Il-qorti għalhekk temmen illi l-kawża tassew infetħet *infra bimestre*.

16. Billi hemm l-elementi kollha biex tirnexxi l-azzjoni tal-azzjoni ta' spoll, it-talbiet tal-atturi għanhom jintlaqgħu.

¹ Xiehda ta' Emanuel Bezzina fis-seduta tat-28 ta' Frar 2008, fol. 49.

17. Fadal li nqisu l-kwistjoni dwar il-leġittimazzjoni passiva tal-konvenuta. Għall-att ta' spoll iwieġeb mhux biss min materjalment wettaq l-att iżda wkoll min qabbad lil min jagħmel dak l-att. Billi l-amministrazzjoni tal-proprjetà tmiss lill-miżżewġin flimkien, il-qorti, sakemm ma ssirx prova kuntrarja, għandha tifhem illi dak li sar sar bil-kunsens taż-żewġ konvenuti. Għalhekk il-konvenuta Maris Bezzina wkoll għandha twieġeb għall-ispoll, u l-ewwel eċċezzjoni hija miċhuda.

18. Il-qorti għal dawn ir-raġunijiet taqta' l-kawża billi, wara li tiċhad l-eċċezzjonijiet tal-konvenuti, tilqa' t-talbiet tal-atturi: tgħid illi l-konvenuti wettqu spoll kontra l-atturi billi bix-xogħlijiet li għamlu biddlu l-mogħdija tal-ilma; tikkundanna lill-konvenuti sabiex fi żmien xahrejn millum, taħt id-direzzjoni tal-A.I.Ċ. Godwin Abela, li qiegħed jinħatar għalhekk, iregġgħu l-mogħdija ħielsa tal-ilma kif kienet qabel; u, jekk il-konvenuti jonqsu milli jagħmlu hekk, tagħti lill-atturi s-setgħa li, dejjem taħt id-direzzjoni tal-A.I.Ċ. Godwin Abela, jagħmlu huma x-xogħlijiet meħtieġa bi flus il-konvenuti.

19. Tikkundanna lill-konvenuti jħallsu l-ispejjeż kollha mitluba fiċ-ċitazzjoni.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----